

Aves Visum

natuur- en vogelwacht 'Rotta'
nummer 124 juni 2013

Natuur- en Vogelwacht 'Rotta'

Hoeksekade 164
2661 JL Bergschenhoek
e-mail: info@rotta-natuur
website: <http://www.rotta-natuur.nl>
Triodos Bank 25.44.05.223

Opgericht 9 februari 1982.
Aangewezen door de Belastingdienst als algemeen nut beogende instelling, ANBI.
Ingeschreven bij de KvK Haaglanden nr. 40464998.

Lidmaatschap:
minimaal € 12,50 per jaar voor volwassenen.
minimaal € 6,25 per jaar voor jeugd tot 18 jaar.
Donateurs: minimaal € 12,50 per jaar.

Verenigingsgebouw
Natuurcentrum Trefpunt Rotta
Hoeksekade 164
2661 JL Bergschenhoek

Openingstijden:

donderdag: 10:00 u.-16:00 u.
zaterdag: 12:00 u.-16:00 u.

Trefpunt Beheer: trefpuntrotta@gmail.com
Ad Somers 06-39 32 11 13

Bestuur

Voorzitter rienvandervorm@hetnet.nl
Rien van der Vorm 06 - 278 900 77
regiocontacten 079 - 593 12 62
Vice-voorzitter jaapvanlien@gmail.com
Jaap van Lien 010- 511 37 33
regioplannen
Secretaris ariavanballegoie@gmail.com
Aria van Ballegoie 010-455 22 61
vrijwilligers Trefpunt
Penningmeester jannoppers@gmail.com
Jan Noppers 010-418 47 76
communicatie
Leden
Betsy van Meijgaarden aadbets@xs4all.nl
kinderactiviteiten, promotie 010-529 85 80
Jesse Keyzer jessekeyzer@gmail.com
Jong Rotta, Rotta Onderzoek 06-385 953 04

Cor Noorman corilona1@gmail.com
Paddenstoelen 06-81 00 09 26

Ledenadministratie
Cor van de Lustgraaf puravid@kpnplanet.nl

Website
Chris van Rijswijk cdvrijswijk@gmail.com

Colofon

Verenigingsblad van Natuur- en Vogelwacht 'Rotta'
Nummer 124, juni 2013, jaargang 33
Oplage 650 exemplaren.
Verschijnt in maart, juni, september en december in de tweede week van de maand.

Redactie:

Machiel Brinkhorst, Aad Deurloo, Jan Mudde en Hans Soeterbroek
Redactieadres:
avesvisumredactie@gmail.com

Druk: Editoo BV, Arnhem

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten, te wijzigen en te weigeren, zo mogelijk in overleg met de auteurs.

Overname van artikelen uitsluitend toegestaan met bronvermelding.

Copyright van foto's blijft bij de fotograaf.

Inleveren van kopij voor de volgende Aves Visum voor 10 augustus 2013, Aves Visum verschijnt dan in de tweede week van september 2013.

Inhoud

Van het bestuur	3
Van de redactie	3
Smoelenboek	5
Gedenkbomen	6
Gewone beurszwam	7
Gevaarlijke schimmels en virussen	7
De Boomvalk	8
Roofvogeltelling 2013	10
Kleuren in de natuur	11
Bergeenden balts	12
Excursie 'De Liereman'	14
Met de Rotta Kapoentjes op stap	15
Vernieuwde cursus vogelherkenning	16
Toezicht en handhaving	16
Vleermuizen in werkgebied 'Rotta'	17
Ruimtelijke ontwikkelingen Noordrand	19
Rotta Natuurwerk 2012/2013	20
Broedvogels het dak op	21
Activiteitenkalender	22
Mystery bird	24

Bij de voorplaat

Grote foto:

Boomvalk in vlucht (*Falco subbuteo*) © Garry Bakker

Kleine foto's van links naar rechts:

Opening parkeerterrein en planten gedenkbomen © Ad Somers; Broedende Steltkluut (*Himantopus himantopus*), een vogel van Zuidelijk Europa die sporadisch te zien is in de Akerdijksche Plassen © Aad Deurloo; Grutto (*Limosa limosa*) in de Bergboezem © Machiel Brinkhorst

Van het bestuur

Aria van Ballegoie

Op onze jaarvergadering, die gehouden is op dinsdag 26 april hebben wij afscheid genomen van 2 bestuursleden, die allebei een lange staat van dienst hebben.

Henk Zomer kwam in 1998 in het bestuur. Hij hield zich, naast het meedenken in de bestuursvergaderingen, voornamelijk bezig met het organiseren van excursies en weekenden. Deze activiteiten zijn door de jaren heen zeer geliefd bij onze leden. Hoewel er voor de weekenden de laatste jaren onvoldoende belangstelling was, mogen de dagexcursies zich nog steeds verheugen in een grote belangstelling. Henk heeft deze activiteiten steeds, veelal samen met Jan Kees Hoek, met grote inzet voorbereid en begeleid. Henk heeft toegezegd door te willen gaan met de organisaties van de dagexcursies. Daar zijn we erg blij mee! Henk, hartelijk dank voor je inzet tijdens jouw bestuursperiode!

Ook Aad Deurloo is nu teruggetreden als bestuurslid. Na een zeer lange periode, waarin hij allerlei bestuursfuncties -ook buiten Rotta- bekleedde, heeft hij, nadat hij vorig jaar hiervoor geridderd werd, zijn bestuurslidmaatschap neergelegd. Aad heeft altijd heel veel zaken voor Rotta aangepakt en begeleid. Zo voert hij al heel lang de redactie van ons clubblad Aves Visum en organiseert hij alle cursussen voor de vereniging. Wij zijn hem hiervoor veel dank verschuldigd! Op de Algemene Ledenvergadering werd Aad benoemd tot erelid van Rotta. Ook Aad heeft toegezegd nog allerlei werkzaamheden te blijven doen. Dank hiervoor.

Gelukkig stonden er al weer twee nieuwe leden in de startblokken om de opengevallen plaatsen in te nemen. Cor Noorman, die ook aan de wieg van onze vereniging heeft gestaan en in de beginperiode heel actief was, heeft na een tijd van wat meer afstand, met frisse moed de draad weer opgepakt. Cor doet, samen met zijn vrouw Ilona, onderzoek aan paddenstoelen, onder andere in het Koornmolengat. Jesse Keyzer is heel actief binnen Jong Rotta en hij heeft ook een coördinerende functie binnen Rotta Onderzoek. Roofvogels en zoogdieren hebben zijn warme belangstelling. We zijn heel blij dat beide heren het bestuur willen versterken.

Het bestuur heeft zich de afgelopen periode bezonnen op de werkwijze van onze vereniging. In deze tijd, waarin iedereen het druk heeft met allerlei zaken, willen we onze vereniging zo effectief en daadkrachtig mogelijk laten werken. We hebben daartoe plannen ontwikkeld voor een nieuwe werkwijze, waarbij de werkgroepen heel zelfstandig kunnen werken.

Een ander punt is de 'verversing' van het bestuur. Tot nu toe hebben bestuurders van onze vereniging steeds een lange staat van dienst. Dit geeft stabiliteit, maar staat mogelijk nieuwe ideeën in de weg en het kan potentiële nieuwe bestuurders afschrikken. We gaan dus nu met bestuursperiodes van 4 jaar werken, met hooguit 1 maal een verlenging. In 2014 zullen weer 2 bestuurder aftreden, waaronder de penningmeester. Cor van de Lustgraaf, die nu al de ledenadministratie voert en de financiën van het Trefpunt beheert, heeft zich kandidaat gesteld voor het penningmeesterschap. Daar zijn we blij mee. Het jaar

daarna, in 2015, zullen zowel de voorzitter als de secretaris aftreden. Voor deze functies zijn we op zoek naar enthousiaste mensen. We roepen alle leden op om na te denken over de invulling van de bestuursfuncties. Juist nu er een grote zelfstandigheid bij de werkgroepen ligt en er binnen de werkgroepen veel kennis is, behoeven bestuurders niet per se natuurspecialisten te zijn.

Dus, als het u wat lijkt, om 'mee te sturen' binnen onze vereniging, denk er eens over na, of neem vrijblijvend contact met ons op om u te oriënteren. We hebben een bloeiende vereniging met een nog altijd groeiend aantal leden. Van jong tot oud moet er een goede doorstroming zijn, zodat er voor iedereen mogelijkheden zijn om actief te zijn in en voor de natuur!

Wij horen graag van u.

Van de redactie

Aad Deurloo

In de afgelopen drie maanden is er in de vereniging weer veel gebeurd.

De eerder aangekondigde cursussen voor Vogelherkenning voor beginners en die over libellen zijn intussen gegeven. De eerste in de nieuwe vorm met het nieuwe cursusboek en 27 deelnemers. Dit was gehoord de evaluatie en gezien de gegevens uit de enquête een groot succes. Met de opmerkingen uit evaluatie en enquête gaan we aan de slag om het nog beter te kunnen doen. Tijdens de excursies was het soms erg koud en onaangenaam weer. Toch werd er gemiddeld nog een redelijk aantal vogels waargenomen. Aan de cursus over libellen deden 8 liefhebbers mee. De bijbehorende excursie komt later in verband met de temperatuur en de periode waarin de meeste libellen gezien kunnen worden.

De redactie heeft in de persoon van Hans Soeterbroek een extra redactielid gevonden, daar zijn we blij mee, omdat we daarmee beter gewapend zijn tegen de aangekondigde stap van Jan Mudde, die zich in december na twee jaar terug zal trekken uit de redactie. Jan blijft wel op de achtergrond beschikbaar. Hans is zich aan het inwerken, zodat hij zich de materie van het redactiewerk eigen kan maken.

De laatste verandering die we hier aankondigen is die bij de Rotta Rangers. Door de overweldigende belangstelling is het onmogelijk om alle kinderen in één keer te kunnen laten deelnemen. Besloten is om in juni, deze maand dus, een proef te doen met twee groepen, één 's morgens en één 's middags. Op die manier is het mogelijk om 2 x 30 kinderen (het maximum per keer) met de natuur te laten kennismaken. Op deze wijze hopen we teleurstellingen te voorkomen.

Rest ons u allen een mooie zomer toe te wensen en een gezellige, ontspannen vakantie. Tot in de volgende Aves Visum.

Weet jij al welke verzekering je af wilt sluiten?

Dan heb je genoeg aan een website waar dat snel kan. **www.oorddirect.nl** is zo'n site. Je vindt daar verschillende verzekeringen tegen hele scherpe prijzen.

Adfiz
Adviseurs in Financiële Zekerheid

...of twijfel je nog?

Ook als je het nog niet weet, kun je bij ons terecht. We adviseren je graag over het afsluiten van de verzekering die bij jou past. Ook andere vragen over je financiën kun je trouwens aan ons stellen. hypotheek, pensioenen... wij zijn ervoor. Bel ons gewoon op om een afspraak te maken. We zitten vlakbij je in de buurt.

Oord Assurantiën. Helemaal van nu. Helemaal voor u.

Noorderparklaan 20, Postbus 8, 2660 AA Bergschenhoek T (010) 440 07 88, www.oordbv.nl

Werkgroepen

Kinderwerkgroep

info en aanmelden bij
Gert Jansen

Jong Rotta

info en aanmelden bij
Jesse Keyzer

Rotta Natuurwerk

info en aanmelden bij
Rien van der Vorm

Rotta Onderzoek

info bij
Jan Mudde

Trefpuntbeheer

info bij
Ad Somers

Rotta Promotie

info en aanmelden bij
Betsy van Meijgaarden

Rotta Communicatie

info bij
Jan Noppers

Rotta Educatie

info bij
Aad Deurloo

Regioplannen

info bij
Jaap van Lien

activiteiten voor 4 t/m 12 jaar

jansen.gert@gmail.com
010-511 57 20

activiteiten vanaf 13 jaar

jessekeyzer@gmail.com
06-385 953 04

werken in de natuur

rienvandervorm@hetnet.nl
06-278 900 77

tellingen flora en fauna

jan.mudde@gmail.com
06-110 182 25

trefpuntrotta@gmail.com
06-39 32 11 13

promotie en PR-activiteiten

aadbets@xs4all.nl
010-529 85 80

jannoppers@gmail.com
010-418 47 36

a.j.deurloo@gmail.com
06-410 435 62

jaapvanlien@gmail.com
010-511 37 33

Nieuwe leden

mw. A.M. van Seters, Bleiswijk
hr. Ruud Oosterveer, Bergschenhoek
hr. Ron Muilman, Rotterdam
hr. René de Bolster, Bleiswijk
mw. Oda Zaat, Moerkapelle
mw. Nienke Fresen, Rotterdam
dhr. Dirk Prince, Nieuwerkerk a.d. IJssel
mw. Ilona Noorman, Berkel en Rodenrijs
dhr. Gerard van de Water, Waddinxveen
dhr. Rudolph Ladan, Rotterdam
mw. Marieke Hurman, Bergschenhoek
Dominic Dijkshoorn, Bleiswijk
hr. Wouter den Boer, Rotterdam
hr. Peter Rutten, Bleiswijk
mw. Marleen van den Berg, Rotterdam
mw. Ina Meijer-den Hollander, Bergschenhoek
hr. Jan Pieter Blonk, Berkel en Rodenrijs
mw. J.W.M. de Vries-Warnau, Zevenhuizen
mw. Alexandra van Drossen, Bergschenhoek
mw. M. van Vugt-Pos, Bergschenhoek
hr. Wilco Geelhoed, Berkel en Rodenrijs
hr. Jan Liebrecht, Zevenhuizen
hr. Steven Liebrecht, Zevenhuizen
mw. T. Camijn-van Wingerde, Berkel en Rodenrijs

Van harte welkom bij de vereniging, en kom snel eens langs bij onze activiteiten of gewoon zomaar op donderdag of zaterdagmiddag bij het Natuurcentrum Trefpunt Rotta!

Smoelenboek; Nieuwe bestuursleden

Jesse Keyzer

Mijn naam is Jesse Keyzer en sinds de afgelopen algemene ledenvergadering van 26 Maart ben ik samen met Cor Noorman het bestuur ingetreden. Echter ben ik sinds juli 2012 al actief bezig binnen het bestuur, eerst nog als kandidaat bestuurslid.

Velen van u kennen mij al als het gezicht van Jong Rotta en als coördinator van Rotta Onderzoek. In de Aves Visum van december 2012 heb ik al het een en ander over mijzelf verteld in het "Rotta Smoelenboek". Nu wil ik nog wat aanvullingen doen.

© Jan Mudde

Functie binnen het bestuur

Binnen het bestuur vertegenwoordig ik de jongeren en onderzoekers van onze vereniging. Door middel van deze functie probeer ik deze groepen groter te maken en goed te laten functioneren in samenwerking met bijvoorbeeld andere werkgroepen binnen de vereniging en organisaties buiten onze vereniging. Verder probeer ik mensen te enthousiasmeren om te gaan tellen of eens goed naar hun omgeving te kijken. Iedereen kan altijd met mij een praatje maken over wat er zoal te zien is in het werkgebied van Rotta.

Verdere activiteiten binnen Rotta

Afgelopen december heb ik al aangegeven wat ik zoal doe in het kader van onderzoek. Broedvogelmonitoring, tellingen voor de Vogelatlas, braakbalonderzoek, vleermuisinventarisaties en muizenonderzoek zijn enkele samenvattende woorden. Verder coördineer ik al het werk wat Rotta doet voor uilen en roofvogels in het werkgebied.

Cor Noorman

Op de algemene ledenvergadering van 26 maart, ben ik toegetreden tot het bestuur van onze vereniging. Mijn naam is Cor Noorman, 54 jaar, gehuwd en heb uit een vorig huwelijk twee dochters van respectievelijk 28 en 24 jaar. Ik heb een opleiding groente- en bloementeel aan de Land- en Tuinbouwschool gevolgd. Toch was mijn eerste vaste baan die van postbode bij de toenmalige PTT. Hierna ben ik hoofdzakelijk werkzaam geweest in verschillende sier- teeltgewassen onder glas.

Wanneer u dit leest ben ik waarschijnlijk nog op zoek naar een nieuwe baan.

© Ilona Noorman

Een stukje geschiedenis

Interesse in de natuur is bij mij ontstaan toen ik een jaar of tien was en van mijn vader een vogelgids kreeg. Niet zo maar een vogelgids, nee een heuse Petersons vogelgids van alle Europese vogels! In die tijd was dat wat een Mercedes onder de auto's is. Met hulp van die vogelgids en een van mijn vader geleende prisma verrekijker probeerde ik de vogels in het stroomgebied van de Rotte en later ook in de Bleiswijkse Zoom op naam te brengen. Er brak voor mij een tijd aan van vallen en opstaan. Ik kende niemand in mijn omgeving met dezelfde interesse en moest dus alles zelf uit zien te vinden. De natuurbeleving was in die tijd bij lange na niet op het niveau van wat het nu is. Men vond natuurliefhebbers in het algemeen en vogelaars in het bijzonder maar rare mensen. Niet zelden werd je als vogelaar aangesproken en verdacht van gluren, geheel ten onrechte natuurlijk!

Tegenwoordig is natuurbeleving helemaal in. Tal van landelijke en regionale natuurorganisaties houden zich bezig met natuurbescherming en -onderzoek. Geholpen door vele duizenden vrijwilligers die hen voorzien van de benodigde gegevens. De invoerportalen als Waarneming.nl en Telmee.nl zijn daarbij belangrijke instrumenten. Daarnaast organiseren natuurverenigingen – waarvan uw vereniging er een is – regelmatig cursussen, workshops, presentaties, natuurwandelingen en meer voor zowel jong en oud. Een enorm groot assortiment aan natuurboeken en veldgidsen staat ons ter beschikking om onze kennis te verbreden en te verdiepen. De digitale fotografie heeft een enorme vlucht genomen en internet is niet meer weg te denken als wellicht de belangrijkste informatiebron. Kortom, de (beginnende) natuurliefhebber is tegenwoordig van alle gemakken voorzien.

Bijna tien jaar later, in het voorjaar van 1979, ontmoette ik Joop van Ardenne bij de viskraam in Bleiswijk. Een dorpsgenoot die ook vogelde, hoe bijzonder was dat! We bleken beiden al enige tijd dezelfde plannen te hebben. Onder het genot van een lekkerbekje besloten we een Vogelwacht te vormen. Onze eerste actie was toestemming aan het recreatieschap vragen om nestkasten te mogen ophangen in de Bleiswijkse Zoom. Die toestemming kregen we bijna onmiddellijk. In de plaatselijke krant werd hiervan melding gemaakt. Dit bleef niet zonder resultaat. We hadden naamsbekendheid gemaakt! Het duurde dan ook niet lang of steeds meer vogelaars en later gelukkig ook andere natuur geïnteresseerden sloten zich bij ons aan. Uiteindelijk resulteerde dit op 9 februari 1982 in de officiële oprichting van Natuur- en Vogelwacht "Rotta". In de eerste jaren waren Joop en ik respectievelijk voorzitter en secretaris. Daarna hebben Rien van der Vorm en Aad Deurloo deze bestuursfuncties zoals u weet, tientallen jaren met niet aflatende energie en ijver voortgezet. Tot 1998 ben ik actief voor "Rotta" geweest en hield mij vooral bezig met het inventariseren van vogels op en rond de Zevenhuizerplas, nam deel aan verschillende landelijk georganiseerde vogeltellingen en inventariseerde op zeer bescheiden schaal paddenstoelen in het Koornmolengat. Daarna ben ik een poos uit beeld geweest. Vorig najaar heb ik het "oude nest" na lange tijd weer weten te vinden.

Toekomst

Samen met de andere bestuursleden wil ik mij inzetten om de verschillende activiteiten van "Rotta" verder te ontwikkelen en de natuurbeschermingsgedachte in de ruimste zin van het woord uit te dragen.

Verder vorm ik sinds oktober vorig jaar met mijn vrouw Ilona een nieuwe loot aan de tak Rotta Onderzoek. Door langjarig onderzoek proberen we het voorkomen van paddenstoelen in het Koornmolengat in kaart te brengen. Daarnaast hebben we nog niet geheel uitgewerkte plannen om een aantal andere gebiedjes binnen het werkgebied van "Rotta" op het voorkomen van paddenstoelen onder de loep te nemen.

Gedenkbomen

Machiel Brinkhorst

Voorafgaande aan de ledenavond op 23 april werd het nieuwe parkeerterrein tegenover het Trefpunt officieel in gebruik genomen. De openingshandeling was in de vorm van het plaatsen van twee naambordjes bij de Zwarte moerbeibomen (*Morus nigra*) die naast de toegang van het parkeerterrein zijn geplaatst. Met deze naambordjes wil de vereniging twee actieve leden gedenken die ons in 2012 ontvallen zijn. Deze twee leden waren Jetty Tak en Ton Prins. De naambordjes werden geplaatst door hun partners.

Jetty Tak was met haar man André een trouwe deelnemer van de maandelijkse ledenexcursies. Daarnaast was Jetty gastvrouw in het Trefpunt. Jetty toonde zich altijd een zeer betrokken lid.

André Tak plaatst het naambordje bij de boom voor Jetty Tak.
© Ad Somers

Ton Prins was al in zijn jeugd actief bezig met de natuur. Na zijn verhuizing naar Bleiswijk, deed hij vanaf 1961 mee met de eerste wintervogeltellingen in de Rottemeren en in 1967 aan het NJN-onderzoek naar de natuurwaarden in het Rottemeregebied. Totdat zijn ziekte dit verhinderde was Ton een trouwe deelnemer aan de wintervogeltellingen in het Hoge Bergse Bos. Zijn vrouw Jeannette schreef ons naar aanleiding van het planten van deze gedenkbomen: "Ik wil het bestuur van Rotta hartelijk danken voor dit gebaar naar Ton toe. Het is een blijvende en mooie herinnering aan zijn kennis van en passie voor de vogels en een soort voortdurende verbondenheid met Rotta, wat mij een warm gevoel geeft".

Jeannette Prins plaatst het naambordje bij de boom voor Ton Prins.
© Ad Somers

Gewone beurszwam

Cor Noorman

De zomer is nu niet bepaald de periode waarin de meeste mensen paddenstoelen verwachten. Toch is deze periode voor veel soorten zwammen hét moment om vruchtlichamen te ontwikkelen. Men kan dus met recht spreken van typische zomerpaddenstoelen. Natuurlijk is de mate waarin zij voorkomen sterk afhankelijk van met name de hoeveelheid neerslag. In droge zomers zal je relatief minder vruchtlichamen vinden dan in natte zomers. Dit gegeven geldt ook voor de andere jaargetijden. Paddenstoelen houden nu eenmaal van vochtige omstandigheden. De Gewone beurszwam (*Volvariella gloiocephala*) is hier geen uitzondering op.

Gewone beurszwam (*Volvariella gloiocephala*) © Cor Noorman

Macroscopische kenmerken

In jong stadium is de hoed klokvormig, later gewelfd tot uitgespreid met een iets verhoogd centrum (umbo). De grootte van de hoed varieert van 6-14 cm en is in vochtige toestand wat kleverig. Wat kleur betreft is de Gewone beurszwam niet bepaald moeders mooiste. De kleur van de hoed is vuilwit tot grijsachtig bruin, het centrum meestal donkerder bruin. Ook de tot 22 cm lange steel is vuilwit en wordt aan de basis omhuld door een beurs of volva. Dit is kenmerkend voor het geslacht *Volvariella* en *Amanita* waartoe onder andere de welbekende Vliegenschwam behoort. Aanvankelijk zijn de plaatjes of lamellen witachtig. Op de foto kun je duidelijk zien dat de lamellen, die vrij van de steel zijn, rozeachtig bruin zijn als gevolg van de gelijk gekleurde rijpe sporen.

Geur en smaak zijn vaak een belangrijk determinatiekenmerk. Een aantal paddenstoelen heeft zelfs zijn naam te danken aan een specifieke smaak of geur. De Gewone beurszwam smaakt en ruikt radijsachtig.

Voorkomen

De Gewone beurszwam is saprotroof. Dit betekent dat de zwam leeft van de afbraak van dood organisch materiaal. Zo komt hij algemeen voor op snipperpaden, composthoopen, rottend gras, ruigten, akkers en weilanden, steeds op voedselrijke, verstoorde bodems. In het Lage- en Hoge

Bergse Bos heb ik hem het meest aangetroffen in de grasbermen langs de fiets- en wandelpaden.

Nederland telt 9 verschillende soorten beurszwammen. De Parasiet beurszwam en de Tropische beurszwam zijn buitenbeentjes binnen deze groep. De eerste parasiteert op rottende vruchtlichamen van de Nevelzwam en is zeldzaam, de laatste is eveneens zeldzaam en verschijnt alleen in zeer warme zomers. Deze soort wordt gekweekt en is mogelijk uit cultuur in ons land verwilderd.

Pas op! Gevaarlijke schimmels en virussen!

Jan Mudde

Onlangs werd ik op een Rotta Tellersavond getriggerd door een verhaal van twee leden die zomaar even langskwamen. Zij vertelden dat ze zojuist een forse hoeveelheid kikkerdril hadden “losgelaten” in de sloot bij Natuurcentrum Trefpunt Rotta. De kikkerdril was afkomstig uit een kleine vijver in Bergschenhoek vanaf een plek waar de later uitkomende kikkervisjes door voedselgebrek een wisse dood zouden sterven.

Een goedbedoelde en prima actie van deze twee betrokken Rotta-leden zou je op het eerste gezicht zeggen. Echter toch kleven er bezwaren aan dit soort acties. Onbedoeld zou je door het verplaatsen van amfibieën, vissen en water bij kunnen dragen aan het uitsterven van kikkers en padden in Nederland. Hoe dat kan, leest u in dit stukje.

Sinds 1993 wordt wereldwijd het voortbestaan van vooral kikkers en padden zeer ernstig bedreigd door een gevaarlijke infectieziekte, chytridiomycose, die veroorzaakt wordt door de schimmel *Batrachochytrium dendrobatidis*. In Noord- en Zuid-Amerika zijn al diverse kikkersoorten uitge-

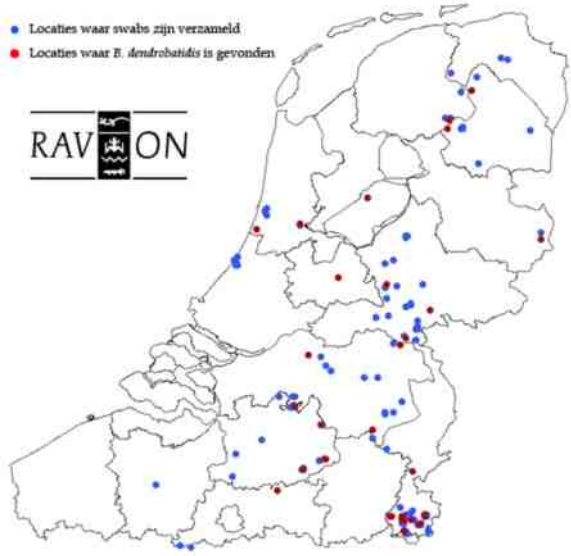

Gewone pad, paartje op trek © Garry Bakker

storven als gevolg van het optreden van deze ziekte, en ook elders op de wereld zijn de populaties van amfibieën dramatisch afgenomen. Deskundigen, onder andere het IUCN, noemen het: de ‘ergste infectieziekte, die gewervelden ooit heeft getroffen en een grote bedreiging voor de biodiversiteit’. In bijna alle Nederlandse provincies en in Vlaanderen zijn sinds 2009 besmette dieren gevonden (zie

kaartje). Vier procent van alle amfibieën blijkt geïnfecteerd. Wat de impact is van de schimmelinfectie op onze inheemse amfibieën is momenteel niet bekend. Nader onderzoek is daarvoor nodig, maar gelet op de gevolgen elders in de wereld valt te vrezen dat ook hier de effecten groot kunnen zijn.

Verspreiding *Batrachochytrium dendrobatidis*

Verspreiding van de schimmel vindt plaats door de verspreiding van besmette dieren, door vogels en zoogdieren maar vooral door de mens. Verspreiding door de mens gebeurt vooral door het hanteren van amfibieën en verplaatsen van besmette dieren en water naar locaties waar de schimmel nog niet voorkomt. Juist in dit laatste schuilt het gevaar waar ik in de eerste alinea van dit stukje op wees. Acties waarbij kikkers, padden en andere amfibieën verplaatst worden van de ene locatie naar de andere zijn potentieel gevaarlijk. Ook het verplaatsen van besmet water is volstrekt ongewenst. Er zijn geen methoden beschikbaar voor de particulier om snel te onderzoeken of de schimmel aanwezig is bij de populatie amfibieën in jouw vijver of sloot dus je weet nooit of er een besmetting aanwezig is.

Sinds eind 2010 is er nog een vervelende bedreiging bijgekomen. In het onderzoek naar de plotseling sterfte van meer dan duizend Groene kikkers en enkel Kamsalamanders in

De Boomvalk, de echte zomerroofvogel

Jan Mudde

De enige kleine roofvogel in Nederland die we uitsluitend in de zomermaanden kunnen waarnemen is tevens één van de sierlijkste. Vanaf half april is mijn blik vaak naar de lucht gericht in de hoop deze middelgrote valk weer te zien. Pas nadat dat is gelukt is voor mij het voorjaar echt begonnen.

Herkennen

Hoewel het herkennen van de Boomvalk niet moeilijk is, wordt deze soort vaak over het hoofd gezien door wat minder ervaren vogelaars. Dat komt misschien omdat het gedrag en de vliegwijze niet direct aan een valkachtige

een vijver bij bezoekerscentrum Dwingelderveld is vast komen te staan dat een ranavirus de doodsoorzaak is geweest. Er zijn verschillende ranavirussen die enorme sterfte kunnen veroorzaken onder vissen, amfibieën en reptielen. Ook bij de verspreiding van dit gevaarlijke virus speelt de mens een hoofdrol.

Om verspreiding van de schimmel (in elk geval door mensen) en het ranavirus zoveel als mogelijk te voorkomen heeft de club die in Nederland het onderzoek aan reptielen, amfibieën en vissen coördineert en begeleidt een speciale gedragscode het "hygiëneprotocol voor veldwerkers" ingesteld. De maatregelen die hierin geadviseerd worden volstaan bij standaard veldonderzoek. Bij introducties, verplaatsingen etc. gelden veel strengere eisen. Daarom dus het dringende advies vanuit Rotta Onderzoek: ga niet aan de slag met het verplaatsen van kikkers, padden en andere amfibieën, vissen en water van de ene locatie naar de andere. Volg de aanwijzingen van het RAVON hygiëneprotocol op bij onderzoek en vraag advies aan deskundigen bij het plotseling aantreffen van grote aantallen dode amfibieën. Uitgebreide informatie over beide ziekten en het hygiëneprotocol is te vinden op de website van RAVON

<http://www.ravon.nl/OnderzoekAdvies/Onderzoek/Chytridomycose/tabid/809/Default.aspx>

Kleine watersalamander op trek © Garry Bakker

roofvogel doen denken. Vaak is de vlucht snel en wendbaar met een silhouet dat sterk doet denken aan dat van de Gierzwaluw. Als je dan de afstand niet goed schat zou je zomaar kunnen denken dat er een Gierzwaluw langs vliegt in plaats van één van de mooiste inheemse valkjes. Een goede manier om de Boomvalk in het zwerk te ontdekken is te letten op alarmerende zwaluwen en Gierzwaluwen. Door zijn snelheid en wendbaarheid vormt de Boomvalk voor deze soorten een serieuze bedreiging. Is er dan ook een in de buurt dan alarmeren de zwaluwen op grote schaal. Heb je vervolgens de valk in de kijker dan is verwarring met een andere soort vrijwel uitgesloten. De donkergrijze bo-

venzijde gecombineerd met de lichte, zwaar gestreepte onderzijde laat geen ruimte voor twijfel. Van dichterbij is ook vaak de roestrode "broek" goed zichtbaar evenals het zwarte masker en de baardstreep. Man en vrouw hebben hetzelfde uiterlijk. Bij de jonge vogels ontbreekt de rode broek.

Voorkomen en gedrag

Onze omgeving is bij uitstek een Boomvalkenbiiotoop. De aanwezigheid van bossen en parken met veel waterpartijen en rietvelden vormt het ideale jachtgebied. De geliefde prooien, libellen en kleine vogels zijn ruim voorhanden. Ook een nestplaats, vaak een oud kraaiennest, is makkelijk te vinden. In het werkgebied van onze vereniging nestelen dan ook meerdere paartjes.

Goede plaatsen om van de spectaculaire jachtvluchten van deze soort te genieten zijn de Noordoever van de Zevenhuizerplas -waar ze boven het riet en de plas vooral achter de libellen aan zitten-, het Hoge Bergse Bos en de Boterdorpsche Polder. Echter ook boven de woonwijken jagen regelmatig Boomvalken. Zoals hierboven al gemeld zijn alarmerende zwaluwen en andere kleine vogels in de lucht in de zomer een goede indicatie voor de aanwezigheid van een jagende Boomvalk. Ze broeden relatief laat in het seizoen en daardoor kan het wel tot eind juli duren eer de eerste jonge vogels het luchtruim kiezen.

Voedsel

De Boomvalk is een echte specialist. Als enige Nederlandse roofvogel is hij een expert in het in de vlucht vangen van libellen. Rustig draaiend en wendend stroopt hij het lucht-ruim boven het water en riet af. Met een snelle uitval wordt dan een libelle verschalkt, die vervolgens in de vlucht opgepeuzeld wordt. De onsmakelijke vleugels worden daarbij eerst verwijderd en deze dwarrelen vaak in je kijkerbeeld doelloos ter aarde. Heeft de Boomvalk trek in een wat co-pieuzer maaltijd dat wordt de achtervolging ingezet op kleine vogels. Na een korte, felle achtervolging verdwijnt menige zwaluw in de Boomvalkmaag.

Toekomst

Met de Boomvalk gaat het zeker niet slecht. Door zijn voedselkeuze heeft de soort weinig last van de schadelijke gevolgen van het gebruik van pesticiden door de mens. Ook heeft de soort niet de belangstelling van kwaadwillende roofvogelvervolgers, want op zijn menu prijken geen soorten die bejaagbaar zijn of een hoge aaibaarheidsfactor hebben. Daarnaast is de nestplaats uiterst moeilijk te vinden omdat de Boomvalk juist deze plek onopvallend nadert en verlaat. In onze omgeving neemt de hoeveelheid geaccidenteerde landschap nog steeds toe. We zullen dus in de toekomst gelukkig kunnen blijven genieten van deze sierlijke zomervalk en zijn fraaie jachttechniek.

MET DE NIEUWE
FIAT PUNTO TWINAIR
BEN JE KLAAR
VOOR 3 JAAR

- 3 JAAR 0% RENTE
- 3 JAAR GARANTIE
- 3 JAAR GEEN WEGENBELASTING

Hij is er: de nieuwe Fiat Punto met zijn revolutionaire TwinAir Turbo benzinemotor. Zonder wegenbelasting en met slechts 14% bijtelling! Nu bovendien met gratis Cool&Blue pakket t.w.v. € 600,-. Ga naar fiatpunto.nl, vergelijk de Punto TwinAir met zijn concurrenten en ervaar het verschil. Er is overigens al een Fiat Punto vanaf € 10.990,-. De nieuwe Fiat Punto: dit is de auto waar wij van houden. Meer weten? Kom naar onze showroom en laat je verrassen door de nieuwe Punto.

Gem. brandstofverbruik: 4,2 l/100 km (1 op 23,8). CO₂: 98 g/km. **Fiat. De laagste gemiddelde CO₂-uitstoot van Europa.***

Rij Belastingrij

Contant waarde	Contante aanbetaling	Totaal Kredietbedrag	Looptijd in maanden	Vaste debet-rentevoet op jaarbasis	Jaarlijkse Kosten Percentage (JKP)	Terminbedrag per maand	Totaal te betalen bedrag
€ 10.990,-	€ 4.490,-	€ 6.500,-	36	0,0%	0,0%	€ 180,56	€ 6.500,-

36 maanden voor maar 0% rente

Prijs is incl. BTW, excl. kosten rijklaar maken en verwijderingsbijdrage. Getoonde afbeelding kan afwijken van de werkelijkheid. Prijswijzigingen voorbehouden. De financiering in de vorm van niet-doorlopend krediet wordt u aangeboden door Fiat Financial Solutions handelsnaam van FGA Capital B.V. (AFM vergunningsnummer 12013694) onder voorbehoud van kredietacceptatie en toetsing BKIR te Tiel. Max. kredietbedrag € 6.500,-. Deze financieringsactie is geldig tot en met 30 juni 2012. Prijs en uitvoering kunnen aan verandering onderhevig zijn zonder voorafgaande opgave. 3 jaar garantie is opgebouwd uit 2 jaar fabrieksgarantie en 1 jaar Extra Garantie. De compensatie van wegenbelasting per 2014 is gebaseerd op de wegenbelastingtarieven zoals bekend per 1 april 2012 en zal als korting worden verrekend. 3 jaar geen wegenbelasting is niet geldig voor de Fiat Punto 1.2 benzine-motor. Vanafprijs € 10.990,- is gebaseerd op de 1.2 Pop 3-deurs actieaanbieding. Deze actie is geldig t/m 30 juni 2012. Vraag naar de voorwaarden. *Bron: Jato Dynamics. Gebaseerd op de volumegerelateerde gemiddelde CO₂-uitstoot (g/km) van de best verkochte Europese automerken in 2011.

Let op! Geld lenen kost geld

Eef en Huub

NU OOK UW
FIAT-DEALER

Rotterdam, Ceintuurbaan 133, Tel. 010 - 211 11 11, www.eefenhuub.nl

Roofvogeltelling 2013

Jesse Keyzer

Afgelopen winter zijn in enkele atlasblokken in het werkgebied van Rotta de roofvogels geteld. Van 12 t/m 20 januari hebben 6 tellers gekeken naar roofvogels en uilen en deze in kaart gebracht. De roofvogeltelling is een echte traditie binnen Rotta, sinds de eerste landelijke telling in 1982 heeft Rotta ieder jaar een roofvogeltelling gedaan met uitzondering van het jaar 2012. Reden genoeg om dit door te zetten.

Rotta Onderzoek & de Werkgroep Rotta Roofvogels

Afgelopen najaar is de werkgroep Rotta Onderzoek gericht waarin we specifiek gekozen hebben om een aparte werkgroep op te richten voor roofvogels. De werkgroep Rotta Roofvogels zet zich in voor alle in het werkgebied levende uilen en (dag)roofvogels. Activiteiten bestaan tot nu toe uit nestkastbeheer (voor bijvoorbeeld Steenuilen), het in kaart brengen van broedende uilen en roofvogels maar ook van rust en roestplaatsen en uiteraard de jaarlijks terugkerende roofvogeltelling.

Resultaten van 2013

In de onderstaande tabel zijn de resultaten van afgelopen januari te zien. Bijgevoegd zijn de aantallen die bij de roofvogeltelling in 2010 geteld zijn. Echter moet hier wel bij vermeld worden dat er dit jaar het (roof)vogelrijke atlasblok 37-17 meegeteld is. De aantallen kunnen weleens wisselen. Er zit immers een verschil in tellers, telintensiteit, de weersomstandigheden op de dag van de telling enzovoort. Toch geeft het een algemeen beeld van hoe het gaat met de vogelstand en van de voorkomende roofvogels.

Atlasblok > Soortv	31-51	30-58	37-17	37-18	37-26	37-27	37-28	Totaal 2013	Aantallen in 2010
Buizerd	17	17	8	7	17	15	16	97	87
Ruigpootbuizerd	0	0	0	0	0	1	0	1	-
Havik	0	1	1	0	0	0	5	7	4
Spenver	0	1	4	1	0	2	0	8	14
Torenvalk	6	8	9	2	5	3	5	38	40
Slechtvalk	0	1	3	0	0	0	0	4	1
Smelleken	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Blauwe Kiekendief	0	0	0	0	0	1	0	1	4
Bosuil	0	0	0	0	0	2	2	4	11
Ransuil	0	0	0	0	0	0	20	20	18
Steenuil	3	2	0	0	0	0	3	8	14

Voorkomen van roofvogels in het Rotta-gebied per atlasblok en de totalen in 2013 en 2010.

Wanneer wij kijken naar de aantallen valt een aantal dingen op. Kijk bijvoorbeeld naar het hoge aantal buizerds. Het is bijna onmogelijk deze niet meer tegen te komen wanneer men door het werkgebied struint. Verder is er een toename van de Havik te zien, een echte standvogel. Wellicht heeft dit te maken met de landelijke trend waarbij Haviken steeds meer de hogere zandgronden verlaten en zich steeds meer vestigen in de nabijheid van mensen. Ook de Ruigpootbuizerd in atlasblok 37-27 is een opvallend gegeven. Dit exemplaar verbleef in de Boterdorpsche Polder en is ook door andere waarnemers gedurende deze periode daar gezien.

Eerstejaars Buizerd © Jesse Keyzer

Verder zien wij in 2013 lagere aantallen dan in 2010. Wellicht heeft dit te maken met de vooral koude winter die we achter de rug hebben. De winter van 2010 was dat betreft veel minder streng.

Ik wil uiteraard graag de tellers, Rien vd Vorm, Aria van Ballegoie, Gerrit Goedhart, Jan Mudde en Bart Dieleman, bedanken voor hun inzet gedurende deze zeer koude week en winter.

Ondanks dat de afgelopen winter zeer lang duurde zijn er nu al voorbereidingen voor de roofvogeltelling van 2014 gaande. Iedereen kan en mag meedoen. Heb je interesse om mee te doen? Lijkt het je leuk om mee te helpen om een beeld te krijgen van de vogelaantallen in ons werkgebied?

Neem dan contact op met:
Jesse Keyzer – Coördinator Rotta Roofvogels
jessekeyzer@gmail.com

Kleuren in de natuur

Ben Huber

“Kun je voor onze Rotta Rangers eens een stukje over kleuren in de natuur schrijven?”, vroeg Gert aan mij. Best een leuk idee dacht ik, want kleuren zijn in de natuur heel belangrijk en er valt best veel over te vertellen.

Zowel de levende als de niet levende natuur kent prachtige kleuren. Bij de levende natuur maken de kleuren van bladeren en bessen in de herfst soms een knallend kleurenfeest. Bij de niet levende natuur is de regenboog een prachtig verschijnsel. De regenboog kent, van binnen naar buiten, de volgende volgorde van kleuren:

rood oranje geel groen blauw indigo
en violet

Water is kleurloos maar lijkt vaak blauw, omdat een mooie helderblauwe lucht zich erin kan weerspiegelen.

Weerspiegeling in het water © Sonja de Jong

Ik moest meteen aan die rare Kameleons denken. Kameleons zijn wereldkampioen verstopperij spelen. Ze kunnen echt goochelen met kleuren in hun huid en zo bepaalde signalen afgeven. Het zijn ware tovenaars. De normale kleur van een Kameleon lijkt vaak op de omgeving waar ze het meeste zijn. In bomen levende Kameleons zijn groen. Zo vallen ze niet op tussen de groene bladeren. De op de bodem wonende Kameleons zijn bruin. Ze kunnen zich zo gemakkelijk verschuilen tussen verdorde (bruine) bladeren. Hun natuurlijke kleur behouden ze als ze zich op hun gemak voelen of slapen en als het weer ideaal is. Als een Kameleon opgewonden raakt kan hij zijn kleuren super snel veranderen. Dat kan hij dan doen om op te vallen of om af te schrikken.

Voor de levende natuur, zoals planten en dieren, zijn kleuren belangrijk om te kunnen overleven. Je moet dan denken aan schutkleuren, pronkkleuren, waarschuwingskleuren en afschrikkleuren. Dieren of planten kunnen door schutkleuren onopgemerkt blijven in hun omgeving (camouflage). Vrouwelijke vogels hebben vaak onopvallende kleuren. Dat is nodig om veilig te kunnen broeden. Rupsen hebben vaak dezelfde kleur als het takje of blaadje, waarop ze zitten. Ze voorkomen zo dat ze worden gezien en opgegeten. Ook vlinders kunnen zich door het opvouwen van

hun vleugels met schutkleuren goed schuil houden. IJsberen en Poolvossen hebben, in de winter op de sneeuw en het ijs, met hun dikke witte bontjas ook een prachtige schutkleur. Daarmee kunnen ze op het ijs bijna ongezien een zonnende Zeehond of een Walrus benaderen. De Poolvos volgt vaak de IJsberen om wat mee te pikken van hun prooi.

IJsbeer © Ben Huber

Jullie zullen, net als ik, ook best wel genieten van de mooie kleuren van sommige vogels. De mannetjes pronken met hun mooie kleuren om zo indruk op de vrouwtjes te maken en verkering te krijgen of te paren. Iedereen kent ze wel, de grootste pronkers en uitslovers onder de vogels, de mannetjes van de Pauwen. Ze dreutelen heen en weer met hun kleurrijke waaier van veren om die aan iedereen te laten zien. De daarbij verloren veren zijn voor veel mensen echt iets moois om te verzamelen.

Een bloem kan niet praten, maar wel insecten lokken met opvallende kleuren. Zo is de kans dat hij bestoven wordt groot. Ook bessen van bomen, struiken en planten hebben vaak een felle kleur. Zo vallen ze, vanuit de lucht, goed op bij vogels. Als ze door vogels worden opgegeten, worden de zaden door de vogels op een andere plek uitgepoept. Als het een beetje mee zit, kan er op die plek dan weer een plantje uit groeien. Zij overleven dus door het laten verspreiden van hun zaden door vogels.

Felle kleuren zijn vaak een waarschuwing. Een bekend voorbeeld van waarschuwing zijn de geelzwarte strepen van de Zebrarupsen. Ze zijn giftig omdat ze van hun geliefde plant, het Jakobskruid, eten. Jakobskruid is giftig voor veel dieren. Het grootste gevaar schuilt in hooi. Het verwijderen van de planten uit het hooi is bijna niet te doen, omdat de bladeren verbrokken kunnen zijn. Ongevoerd kunnen dieren dan de giftige plantdelen binnenkrijgen. Voor paarden en koeien is het dodelijk. Schapen kunnen er goed tegen.

Dieren en planten kunnen door hun kleur en vorm ook andere dieren en planten nabootsen. Zo kunnen ze hun prooi lokken of onopgemerkt benaderen. Soms is het moeilijk om te herkennen wie nu wie nabootst. Het dier of

Zebrarups © André Brasse

de plant wil als iets anders herkend worden. Het vermoedt zich dus en daar is natuurlijk een reden voor. Gevaarlijke soorten lijken op niet gevaarlijke soorten of andersom. Wespen zijn een gevaarlijke prooi voor vogels. Ze smaken vies en kunnen pijnlijk steken. Een vogel leert dus snel van een wespachtig diertje af te blijven. Daar maken sommige andere insecten, die eigenlijk een eetbare en ongevaarlijke prooi zijn, gebruik van. Sommige zweefvliegen lijken door hun kleuren sprekend op wespen. Dat schrikt af en voorkomt dat zij door andere beesten op worden gegeten. Met hun kleuren hebben ze zich dus eigenlijk vermomd. Zweefvliegen zitten graag op grote schermbloemen, zoals de Berenklauw, maar komen niet zoals wespen af op limonade en andere sterk gezoete stoffen. Wespen staan niet stil in de lucht. Zweefvliegen wel. Zweefvliegen hebben ook maar één paar vleugels.

Zweefvlieg © Nico Bolle

Bergeenden balts, een gevecht op leven en dood

Ellen Beckmann

De Bergeend is een vogel die je niet makkelijk ver het hoofd ziet. Met zijn onmiskenbare kleuren, wit met chocobruine borstband en donkergroene kop met felrode snavel is verwarring met elke andere eend of gans uitgesloten. De mannetjes zijn het mooist gekleurd. Zij hebben ook de grootste felrode snavelknobbel. De vrouwtjes zijn een flets aftreksel van de mannelijke kleurenpracht. Nestelen doet de Bergeend het liefst in een grondhol. Echter als dat niet voorhanden is dan broeden ze soms ook wel in een holle boom of in dichte vegetatie. Een plek waar je de Bergeend regelmatig kunt zien is het gebied van de Ackerdijkse Plassen.

In dat gebied heb ik ook een schuilhut waar ik vele uren doorbreng om mooie foto's te kunnen maken. Op een druilerige dag in het voorjaar van 2012 besloot ik ondanks het slechte weer toch naar mijn geliefde schuilhut te gaan. Iets waar ik geen spijt van zou krijgen. Bij mijn aankomst was het drukte van jewelste in de Aalscholverkolonie echter langzaam werd het stiller. Plots kwamen er van rechts met veel bombarie zes Bergeenden aan gevlogen. Ze landden voor me op het water. Het bleek te gaan om drie koppels maar van een echte huwelijksstrouw leek nog geen sprake te zijn.

De mannetjes wierpen verleidelijke blikken op elkaars vrouwen en dat bleef niet zonder gevolgen. Het begon met het bekende dreigen naar elkaar, en daar bleef het niet bij! In een mum van tijd braken er gevechten uit tussen de heren die daarbij werden aangemoedigd door hun vrouwen, althans zo leek het. Het is een constant spel van actie en reactie, dreigen, vechten, vluchten en weer dreigen. Alles om maar het mooiste, dus sterkste, vrouwtje te mogen bevruchten.

Dreigende mannetjes © Ellen Beckmann

Bergeend man in de aanval © Ellen Beckmann

Toen de gevechten eenmaal geluwd waren en er duidelijk was wie met wie verkeerde moest er natuurlijk gebaltst worden. Een Bergeendenvrouw laat zich natuurlijk niet zomaar versieren! De Bergeendenbalts kent een vast patroon; Het begint vaak met het zogenaamde "malen". Hierbij wordt de kop tegelijkertijd omhoog gebracht en ingetrokken waarna hij weer naar beneden gaat en gestrekt wordt. Dit is een vrijwel cirkelvormige beweging. Een variatie hierop is het "pompen", een zelfde beweging alleen meer ellipsvormig. Een andere beweging is het "kopwerpen" i hierbij wordt de nek gestrekt en de kop naar voren en omlaag gebracht en vervolgens snel omhoog gegooid in een verticale beweging. Bij het "kopschudden" wordt de kop in een nee-beweging snel van links naar rechts gebracht. Wanneer de kop en de snavel enkele malen snel in een korte beweging op en neer worden bewogen spreken we van "snavelwippen". Ook het "staartschudden" wordt regelmatig beoefend, daarbij gaat de staart enkele malen snel heen en weer.

Tweegevecht van de mannetjes © Ellen Beckmann

De rivaal is weg, nu de vrouw versieren.....© Ellen Beckmann

Het gaat er stevig aan toe tussen de mannetjes © Ellen Beckmann

Als dit alles dan het vrouwtje in voldoende mate heeft bekoord volgt uiteindelijk de paring. Dan gaat het er ook niet bepaald zachtzinnig aan toe. Regelmatig verdwijnt het vrouwtje geheel onder water. Het komt echter nooit voor dat een vrouwtje bij de paring om komt. Vaak begint na enige tijd het hele spel weer van voor af aan. Het is dan meestal het vrouwtje dat haar eigen man ophitst tegen de andere mannen door tegen hem aan te zwemmen en hem in de richting van een ander mannetje te duwen.

Al met al was ik erg blij dat ik ondanks het weer toch besloten had naar Ackerdijk te komen. Anders had ik dit schitterende schouwspel gemist. De natuur blijft me altijd verbazen en boeien en zeker de watervogels hebben een speciale plek in mijn hart veroverd.

Excursie naar 'De Liereman', een natuurgebied bij Oud-Turnhout

Piet Mulder

Op 23 april gingen zestien leden onder leiding van Henk Zomer en Jan Kees Hoek naar natuurgebied 'De Liereman' bij Turnhout in België. Ter plaatse werden zij gegidst door Cyriel van het Natuurpunt. 'De Liereman' is één van de grootste beschermde natuurgebieden van Vlaanderen (500 ha). Je vindt hier heide, landduinen, gageelstruweel, loofbos, naaldbos, veen, vennen en moeras.

We gaan op pad naar het moerasgedeelte en we zien en horen direct al Koolmezen, Houtduiven en de Zwartkop, je weet wel, die snelle Merel. In België noemen ze hem de "45 toeren Merel". Verder Roodborsten, Pimpelmezen en Boomkruipers. Volgens Cyriel was er vorige week nog geen kat te zien. De meidoorns die hier staan zijn breed en wijd vertakt omdat de verse toppen door de reeën zijn opgevreten. Heel hoog in de strak blauwe lucht vliegt een Buizerd. Bij een paar gegraven vennetjes heeft vroeger een arts gewoond. Hij kweekte bloedzuigers. Paarden met laarzen aan werden de vennetjes ingestuurd. De bloedzuigers zogen zich vol met het bloed van de paarden en vielen in de laarzen. De arts gebruikte deze bloedzuigers in zijn kliniek te Parijs.

Watergang in de Liereman © Piet Mulder

De Waterviolier staat in bloei. De bloemen groeien onder water. We bespeuren een ovaal spechtengat, duidelijk de woning van de Zwarte Specht. Even later zien we hem vliegen. Wat opvalt zijn de vele Tonderzwammen en de velden met Pitrus. We komen bij een uitgestrekt gebied met gageelplanten, de lavendel van de Kempen. Wilde gageel werd vroeger in strozakken gebruikt om vlooiën te weren. Later ontdekte men dat je er bier van uitstekende kwaliteit van kunt brouwen, het zgn. Gageleer. Als je dat bier koopt, en dat hebben we gedaan, steun je het natuurwerk in Vlaanderen. Rottagangers blijken ineens grote natuurliefhebbers te zijn. De Kleine Bonte Specht vertoont zich, een klein, miezerig vogeltje met een rood petje, een mannetje dus. In het lage, moerassige gedeelte zien we nog een Kokmeeuwenkolonie, een prachtige Boompieper, Gaaien, Kraaien en Kauwen. In een weiland loopt een eenzame Canadese Gans.

We gebruiken de lunch in het mooie bezoekerscentrum.

Na de lunch brengen we een bezoek aan het hogere gedeelte, de landduinen en de heidevelden. De Gaspeldoorn staat in volle bloei. In de duinen zwermen de Zandbijen vlak boven de grond. Deze bijen zijn vrij "tam". Cyriel pakt er gewoon eentje op en wij kunnen dit bijtje van alle kanten goed bekijken. Het bijtje heeft geen angel en kan dus niet steken, het produceert geen honing, maar het bijtje is heel belangrijk voor de bestuiving. Er lopen en vliegen ook Koekoeksbijen rond. Zij leggen hun eitjes in de nestjes van de Zandbijtjes. Even verderop staan we stil bij een Pluimvoetbijkolonie. In dit duingebied groeien het Bekertjesmos, het Rood bekermos, Ruig haarmos, heide en Klein tasjeskruid. Ergens in de verte zit een Groenling te zeuren. Op een landtongetje in een vennetje loopt moederziel alleen een Groenpootruiter. Het enige gezelschap waar die eventueel wat aan zou kunnen hebben is een paartje Wilde Eend.

Opvallend in dit zandgebied zijn de Blauw- en Witgerande elfenbankjes. Er staat een bos van Grove dennen, lange, kaarsrechte stammen en een klein kruintje bovenin. Dit bos krijgt alleen licht van boven. De solitaire Grove den, de Vliegden, is naar alle kanten uitgegroeid. Deze den krijgt zijn licht van alle kanten. De Zeedennen die er staan hebben door hun grillige vormen geen enkele economische waarde. Natuurpunt wil de heidevelden terug. Shetland pony's, Kempense heideschappen, Poolse Koniks en Gallowayrunders moeten vergrassing van het gebied voorkomen. Normaliter zie je in deze periode van het jaar Rugstreep-padden, Groene kikkers, Vuursalamanders, Waterjuffen, libellen en vlinders. Door de kou blijven deze dieren nog lekker in hun winteronderkomens. Terug bij de parkeerplaats zien we toch nog een vlinder, de Citroenvlinder. Enkele Rottaleden hebben nog Kuifmezen en Matkoppen gezien en/of gehoord.

Henk en Jan Kees bedanken Cyriel en wij bedanken Henk en Jan Kees. Wij hebben genoten van het mooie weer, de prachtige omgeving en van elkaar.

Met de Rotta Kapoentjes op stap!

De moeder van Bram

Woensdagmiddag 27 maart gingen we met 9 kinderen van 4, 5 en 6 jaar op Kapoentjes Excursie! Dat is een speciaal georganiseerde wandeling door 'Rotta' voor de kleinste kindjes.

We werden binnen bij 'Rotta' ontvangen en de kinderen mochten op een amulet gemaakt van berkenhout hun naam schrijven en deze als een ketting omdoen. Zo wist tenminste iedereen je naam! (*We hebben de jaarringen van de boomschijfjes samen bekeken; ze waren ongeveer 6 of 7 jaar oud – dus ouder dan de kinderen*) Daarna gingen we in een kring zitten en werd er iets verteld over de wandeling die we gingen maken. We hoopten natuurlijk iets te merken in de natuur van het nieuwe seizoen: **de lente!**

Alle Kapoentjes op een rij © de fotograaf

De opkomst was goed en er werden 2 groepjes gemaakt: 1 groepje met gids Betsy en 1 groepje met gids Ellen. Het was nog behoorlijk fris buiten voor de tijd van het jaar dus de mutsen gingen op en de handschoenen aan en op .....naar buiten! We zagen verschillende vogels en watervogels, zoals Grauwe Ganzen, Meerkoeten, Wilde Eenden, Houtduiven, Zwarte Kraaien en een Blauwe Reiger.

Vooraf aan de planten en bomen/struiken konden we goed zien, dat het voorjaar voor de deur staat. De Sneeuwkllokjes waren zo goed als uitgebloeid en maakten plaats voor het Klein hoefblad en een verdwaald Madeliefje. Sommige bomen/struiken zoals de Hazelaar en de Vlier hadden al aardig wat knoppen aan hun takken zitten. Zelfs een vlinder, de Kleine vos, fladderde al vrolijk rond. Zo liepen we een rondje van ongeveer een uurtje in het Hoge Bergse Bos. Aan het eind van de wandeling werden we uitgenodigd voor limonade en een koekje. De kinderen waren zagezegd moe en voldaan en dat ging er dus wel in!
Het was een geslaagde middag!

Tot zover het verslag van de moeder van Bram. Bedankt voor het verslag, altijd leuk om een nieuwe schrijver in ons blad te zien!

Alle aandacht van groot en klein! © de fotograaf

De andere groep Kapoentjes heeft onder leiding van (berg)gids Ellen een 'echte' berg beklommen om op de top te kunnen genieten van het schitterende uitzicht. De Rietpluimen en de sigaren van de Lisdodde zijn onderweg aandachtig bekeken. Alle kinderen hebben ook gevoeld hoe zacht ze zijn. Over de vele molshopen is van alles verteld. De kinderen hebben de verschillende knoppen goed bekeken. Soms zat er een (kleef)laagje op om ze te beschermen. Vlak voor hun neus landde een Blauw Reiger. Een Torenvalk gaf een mooie show weg. 'Biddend' in de lucht dook hij/zij op een prooi (een Veldmuisje?); de kinderen keken vol bewondering toe.

Ohh kom er eens kijken.....© de fotograaf

Voor ons gevoel was het voor de 9 kleuters en hun moeder/oma/opa een leuke en leerzame natuurwandeling. We hebben alleen maar enthousiaste verhalen gehoord.

Op woensdag(middag) 4 september gaan we weer met de Rotta Kapoentjes op stap; noteert u de datum alvast in uw agenda?

De vernieuwde cursus Vogelherkenning voor beginners

Ad Somers

Tijdens de cursusavonden van 2012 werd het idee geboren de cursusopzet aan te passen aan de huidige tijd. Er werd een werkgroep samengesteld met o.a. enkele cursisten van 2012. Na enkele maanden intensief en constructief overleg werd de eerste nieuwe les "proefgedraaid". Er werd groen licht gegeven.

De nieuwe cursus is per avond verdeeld in blokken. In het eerste blok worden tien vogelsoorten besproken aan de hand van 4 foto's en hun geluid. Hierna is er een kwartier pauze. Het volgende blok gaat over vogelgerelateerde onderdelen zoals b.v. topografie van de vogel, verrekijkers en vogeltrek. Ook internet en apps voor mobiele apparaten worden niet vergeten. Als afsluiting van de avond wordt er, in en derde blok, een quiz gehouden en besproken. Hierdoor wordt de cursist actief in de cursus betrokken. In totaal zijn er 6 lesavonden. Ieder met zijn eigen biotoop. De excursies zijn direct op de zaterdagmorgen na de lesavond.

Na vele jaren met het vorige cursusboek (formaat A4 in zwart-wit, zonder foto's, slechts opgefleurd met een aantal pentekeningen) gewerkt te hebben werd ook een geheel nieuw full color cursusboek gemaakt. Van elke behandelde vogelsoort staat er minstens één, maar meestal twee foto's in. In het nieuwe cursusboek werden ook de vroeger losse delen verwerkt. Al met al een forse stap vooruit, waar we als samenstellers trots op zijn.

De cursus van 2013 telde 27 aanmeldingen. Na afloop van de cursus werd er een enquête gehouden onder het genot van een wijntje en een borrelnootje. De resultaten hiervan zijn intussen verwerkt en we mogen zeer tevreden zijn met de uitkomsten. De vernieuwde cursus wordt zeer goed gewaardeerd. De opmerkingen die we ontvingen zullen voor zover dit mogelijk en wenselijk is, in de volgende cursus verwerken. Ook gaven de cursisten aan een vervolgcursus te willen volgen. Echter, die hebben we niet. Nog niet...want als het aan het team ligt komt die er zeker wel in 2014.

Wat te doen als het mis gaat?

Jan Mudde

Het is weer genieten buiten met het mooie weer. Helaas blijft het niet altijd bij genieten want ook andere recreanten gaan bij mooi weer massaal naar buiten en niet altijd hebben zij besef van de natuurwaarden in de gebieden waar zij recreëren.

Denk bijvoorbeeld aan de hondenuitdrijver die geheel onbewust zijn hond het vrije veld in laat gaan met als gevolg dat broedende vogels verstoord worden; de visser die aan de waterkant zijn hengeltje uitgooit en daarbij dwars door het riet gaat; een familie met jonge kinderen die, op ontdekkingsstocht, door een dicht bosje kruipt waar een vos zijn burcht heeft. Dit zijn allemaal voorbeelden van mensen die onbewust grote schade aan de natuur toe kunnen brengen. Dan is er ook nog de categorie van meer "criminele" types; visstropers, vogelvangers, hennepelers, afvalstorters (voordeliger dan naar de milieustraat brengen).

Wat doe je als de natuur geweld wordt aangedaan? Allereerst is het van belang om te bezien of zoiets opzettelijk of uit onwetendheid gedaan wordt. In geval van b.v. loslopende honden, kan het helpen om deze mensen zelf aan te spreken op hun gedrag. Doe dit altijd op een rustige en vriendelijke maar duidelijke wijze en leg vooral uit waarom het niet handig is wat ze doen.

Bedenk wel dat niet iedereen gediend is van jouw bemoeienis en dat mensen erg vervelend kunnen reageren. Durf je het zelf aanspreken niet aan, schakel dan de politie of, in de gebieden van het Recreatieschap de Rottmeren, het team Toezicht en Handhaving in. Bij criminele activiteiten is het zelfs af te raden deze types zelf aan te spreken. Noteer zoveel mogelijk details van de overtreding. Wat gebeurt er, wie zijn er bij betrokken, welk signalement hebben deze daders, noteer kentekens van voertuigen en de plaats. Het is zeker nuttig zijn om van een veilige afstand foto's en/of filmbeelden te maken van de overtreding. Deze kunnen later van groot belang zijn voor politie en justitie.

Schakel bij criminele activiteiten altijd de politie in! Bel direct 112 en geef door wat je ziet. In de terreinen van het Recreatieschap Rottmeren is naast de politie ook het team Toezicht en Handhaving van de GZH actief. Zij zijn 24 uur per dag bereikbaar. Bij overtredingen van de Flora- en faunawet door gemeenten, projectontwikkelaars, bouwbedrijven, groenbedrijven etc. kan melding gedaan worden bij de gemeente maar ook bij de meldkamer van de NVWA.

Bereikbaarheid

Politie: 112 voor spoedeisende en criminele zaken en 0900 – 8844 voor minder spoedeisende zaken

Team Toezicht en Handhaving GZH: 010 – 298 10 10 of per email op toezichtgzh@pzh.nl

Meldkamer NVWA: 045 – 546 62 30 of per email op meldkamer@minInv.nl

Denk altijd eerst aan je eigen veiligheid en blijf altijd vriendelijk en correct.

Vleermuizen in het werkgebied van Rotta

Jesse Keyzer – Coördinator Rotta Onderzoek: Uilen & Roofvogels, Zoogdieronderzoek

Sinds kort wordt er binnen onze vereniging meer aandacht geschonken aan de in ons werkgebied voorkomende zoogdieren. Vleermuizen zijn ook zoogdieren die veelvuldig waar te nemen zijn. Vaak in de nabijheid van mensen. Binnen de werkgroep Rotta Onderzoek is er een groep die zich specifiek bezighoudt met zoogdieren. Na het succesvolle muizenonderzoek van september 2012 is er besloten om in 2013 meer te gaan kijken naar de andere voorkomende zoogdiersoorten. Zoogdieronderzoek binnen Rotta wordt gecoördineerd door ondergetekende met de hulp van zoogdierexpert Anton van Meurs.

Introductie in de 'vlere'

Hieronder volgt een korte beschrijving van vleermuizen, een ware introductie in de 'vlere' zoals wij deze binnen Rotta Onderzoek ook beleven. Verder wordt besproken wat Rotta Onderzoek organiseert rond de vleermuizen in het werkgebied.

Vleermuizen hebben als enige zoogdiergroep het vermogen ontwikkeld om te kunnen vliegen. Vleermuizen zijn echte nachtdieren. Door het ontwikkelen van een echolocatiesysteem, het gebruik maken van ultrasone geluiden, zijn zij volledig onafhankelijk van daglicht. Door echo's te ontvangen van geluiden die ze uitzenden kunnen ze razendsnel reageren op hindernissen, insecten ontdekken, herkennen, hun plaats bepalen en vangen.

De in de Europa voorkomende vleermuissoorten hebben een voedingskeuze bestaande uit insecten en andere geleedpotigen (inclusief spinnen, hooiwagens en duizendpoten). Zij gebruiken aparte methodes om hun prooi te kunnen vangen. Deze verschillen met bijvoorbeeld de prooivangsten van vogels die door middel van zicht op insecten jagen. Ondanks hun grootte kunnen vleermuizen een zeer hoge leeftijd bereiken. Daarnaast hebben zij een laag predatierisico en een laag sterftecijfer. In vergelijking met bijvoorbeeld een muis of een spitsmuis leven zij 10 keer langer.

Jaarcyclus

Vleermuizen eten dus voornamelijk insecten en geleedpotigen die niet jaarrond beschikbaar zijn als voedsel. In de winter zijn deze nauwelijks tot niet beschikbaar, dit noemt men een voedselvrije periode. In deze periode houden vleermuizen hun winterslaap die loopt vanaf november tot en met april. Voor een winterslaap dienen vleermuizen genoeg vetreserves op te bouwen om het voorjaar te halen. In augustus en september vindt het paarseizoen plaats bij vleermuizen waarbij de zwangerschap en de geboortes pas in de maanden mei en juni van het volgende jaar plaatsvinden.

Bedreigingen

In Midden-Europa worden al decennia lang inspanningen verricht om het gebruik van giftige stoffen te verbieden. Echter vleermuizen worden hierdoor nog steeds getroffen

(pesticiden/insecticiden). Daarnaast is het verdwijnen van biotoop ook een grote boosdoener (jachtgebieden, zomer- en winterverblijven). Ook schuren, kerkzolders en bebouwing worden steeds meer geïsoleerd en afgeschermd. Natuurlijke vijanden van de vleermuis zijn bijvoorbeeld de Bosuil en Kerkuil. Maar ook parasieten, vlooiën, teken en mijten kunnen het de vleermuizen minder naar de zin maken. Echter de mens blijft de grootste bedreiging voor vleermuizen.

Wettelijke bescherming

In Nederland zijn alle vleermuizen bij wet erg goed beschermd. Er zijn 2 wetten van toepassing namelijk de Habitatrichtlijn (Natura 2000, aangewezen gebieden) en de Flora- en faunawet. Dit houdt in dat alle vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen jaarrond beschermd zijn. Maar ook de functionele leefomgeving van vleermuizen is beschermd bijvoorbeeld vliegroutes en foerageergebieden.

Daarnaast dient men altijd een vleermuisonderzoek uit te voeren in het kader van de zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) bij uitvoeren van activiteiten waarbij de mogelijkheid bestaat dat vleermuizen verstoord worden.

Voorkomende soorten in het werkgebied

De vleermuissoorten, die met enige regelmaat in het werkgebied terug te vinden zijn, zijn de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis en Watervleermuis. Een aardig mooi pakket aan soorten al zeg ik het zelf!

Hieronder volgt van een aantal willekeurig gekozen soorten een korte beschrijving. Deze soorten zijn wel recent waargenomen in de omgeving van Natuurcentrum Trefpunt Rotta.

Gewone dwergvleermuis

De Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een kleine vleermuis met een spanwijdte van 18 tot 24 centimeter. De Gewone dwergvleermuis lijkt veel op de Ruige dwergvleermuis. De Gewone dwergvleermuis heeft een kenmerkende rommelige, grillige vlucht met veel bochten en lussen. De kolonies zitten in Nederland vooral in spouwmuren van gebouwen en onder dakpannen. Deze vleermuissoort komt in Nederland het meeste voor. In ons werkgebied is deze vleermuis overal te vinden.

Rosse vleermuis

De Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) is een van de grootste vleermuissoorten van West-Europa met een fors gewicht en een vrij grote spanwijdte. De Rosse vleermuis kan verward worden met twee nauw verwante soorten, namelijk de Bosvleermuis en de Grote rosse vleermuis (laatstgenoemde komt overigens niet in Nederland voor). De vlucht van de Rosse vleermuis doet enigszins denken aan die van de gierzwaluw namelijk hoog en snel. De

vleugels zijn dan ook lang en smal. De afstand tussen dag rustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een hoogte van honderd meter. Jachtperioden liggen vooral in de avond- en ochtendschemering, en duren ongeveer een uur. Tussentijds keren de dieren terug naar hun verblijfplaatsen.

Nederland is een belangrijke plek voor Rosse vleermuizen aangezien de kraamkolonies vooral in laaggelegen gebied liggen. Deze vleermuissoort is een echte boom bewonende soort. Ook is deze soort regelmatig overvliegend waargenomen boven Natuurcentrum Trefpunt Rotta.

Laatvlieger

De Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) is een van de grootste vleermuizen die in Nederland voorkomen. De Laatvlieger is te herkennen aan zijn tweekleurige vacht: koffiebruin op de rug en vaalgeel op de buik. Ook kenmerkend voor deze soort is zijn forse formaat en spanwijdte. De Laatvlieger kreeg deze naam omdat hij 's avonds later uitvliegt dan de Rosse vleermuis. De Laatvlieger is een echte gebouwenbewoner. De Laatvlieger wordt ook als enige vleermuissoort op de Waddeneilanden waargenomen. Bij de laatste

Gewone grootovleermuis © Ecoresult/Anton van Meurs

vleermuisexcursie van Jong Rotta werd er een verblijfplaats van deze soort ontdekt!

Activiteiten vanuit Rotta Onderzoek

Zoogdieronderzoek is ook bezig om in de gemeente Lansingerland, en dan met name in Bergschenhoek, Bleiswijk

en Berkel en Rodenrijs, het voorkomen van vleermuizen in kaart te brengen. Dit kan goed gecombineerd worden met bijvoorbeeld kleinschalige excursies.

Rotta Onderzoek heeft samen met Jong Rotta al enkele keren een vleermuisexcursie gehouden. Wij zijn van plan om dit nog meer te gaan doen. Nieuwe excursie data zullen vooral digitaal bekend worden gemaakt. Houd onze online-agenda op de website en de Rotta Facebookpagina nauwlettend in de gaten!

Verder willen wij iedereen vragen een waarneming van vleermuizen door te geven aan Rotta Onderzoek of in te voeren op www.waarneming.nl!

Wilt u nog meer te weten komen over vleermuizen of wat meer lezen over deze fantastische zoogdieren? In Natuurcentrum Trefpunt Rotta zijn gidsen, artikelen en literatuur beschikbaar om in te lezen!

Op de website www.vleermuis.net is ook zeer veel informatie te vinden.

Gewone grootovleermuizen houden elkaar gezellig warm. De elektriciteitspijp op de voorgrond geeft een idee van de grootte van deze vleermuizen. © Ecoresult/Anton van Meurs

Een feest? Natuurcentrum Trefpunt Rotta natuurlijk!

Hebt u iets te vieren en doet u dat graag in een groene omgeving?

En wilt u uw gasten iets laten zien van de natuur in ons gebied?

Kom dan naar **Natuurcentrum Trefpunt Rotta**

Als Rotta-lid kunt u voor een schappelijke prijs het Trefpunt huren voor een gezellig feest, gecombineerd met een rondwandeling in de omgeving met een Rotta-gids, of bij slecht weer een presentatie binnen. Ook is het mogelijk in het Trefpunt uw gasten een koud of warm buffet aan te bieden, via een cateringbedrijf naar eigen keus.

Voor nadere informatie, voorwaarden, prijsopgave en eventuele reservering kunt u contact opnemen met Trefpuntbeheerder Ad Somers.
email: trefpuntrotta@gmail.com,
telefoon: 06-39 32 11 13

Ruimtelijke ontwikkelingen in de Noordrand

Jaap van Lien

In de eerste Aves Visum van dit jaar ontbrak deze rubriek. Niet dat er niets te melden was maar door het vele financiële en andere nieuws rond de algemene ledenvergadering hadden we gewoon gebrek aan ruimte. Het grote voordeel van “ruimtelijke ontwikkelingen” is dat ze uiterst langzaam gaan. Je kunt na een half jaar de draad gewoon weer oppakken. Alle bekende onderwerpen zijn ook nu nog steeds actueel.

Vlinderstrik

Over de Vlinderstrik kan ik melden dat er heel binnenkort een inrichtingsschets gepresenteerd zal worden. Daarover zal dan weer een openbare bijeenkomst belegd worden waar iedere belangstellende zijn reactie kwijt kan. Vast staat wel dat er dit jaar nog begonnen zal worden aan een klein stukje van het Polderpad. Een fietspad vanaf de Rotte naar de Schie o.a. door de Vlinderstrik. Wat de A13/A16 betreft werd duidelijk dat de minister niet bereid is om het alternatief van ir. Willem Bos nog weer opnieuw te onderzoeken. Het wachten is nu op het ontwerpacébesluit.

Willem Alexanderbaan

Een geweldige opsteker voor de natuur was de openstelling van de Willem Alexanderbaan, een internationale roeibaan in Zevenhuizen. Ons belang (en dat van alle natuurliefhebbers) ligt niet zozeer bij de roeibaan als wel bij het uitgestrekte gebied er om heen. Er zullen daar forse velden ontstaan van waterriet. Iets dat hier op grote schaal nauwelijks te vinden is. Welke vogels zullen zich daar vestigen? Daarnaast is er een uitgestrekt plas/drasgebied dat ook de nodige beloften inhoudt voor de toekomst. Iets om naar uit te kijken!

Groenzoom

Bij één onderwerp wil ik wat langer stilstaan, een oude bekende n.l. de Groenzoom Berkel/Pijnacker. Het echte nieuws is dat er in de afgelopen maanden na een langdurig overleg overeenstemming is bereikt over de invulling van de Bergboezem, de bekende weidevogelpolder, bijna grenzend aan de Ackerdijkse plassen. Het Hoogheemraadschap van Delfland moet in de polder aanpassingen doen die er voor zorgen dat de mogelijkheid om water te bergen wordt verdubbeld en water uit het noorden van Berkel en Rodenrijs via een nieuw te graven watergang snel afgevoerd kan worden via de Zweth naar de Schie. Verzet tegen plannen van de provincie om in de Bergboezem plassen te graven en ongeveer 40 ha. riet aan te leggen, zorgde er voor dat Delfland niet verder kon met de broodnodige voorzieningen voor het voorkomen van natte voeten in Berkel en Rodenrijs. Met de nu gekozen oplossing kunnen de werkzaamheden van Delfland gewoon doorgaan en komt het accent in de Bergboezem geheel te liggen op de weidevogels. De plassen en het riet zijn uit de plannen verdwenen. Er komen kruidenrijke oevers langs de sloten. Langs de kronkelkade (de westelijke grens met de polder Oude Leede) en langs de nieuw te graven watergang komen natuurvriendelijke oevers. De kronkelkade krijgt

Bergboezem bij molen De Valk in Rodenrijs © Machiel Brinkhorst

daardoor een natuurlijk karakter en wordt dan de ruggraat van de ecologische verbinding door het gebied. Het beheer wordt geheel gericht op weidevogels. Waterstand, maaien, bemesten en begrazen worden aangepast aan wat voor het behoud van de vogels vereist is. Zo hopen we ook in de toekomst van dit unieke weidevogelgebied te kunnen genieten!

Het volgende probleem dat zich aandient is de vraag wie de Groenzoom moet gaan beheren. De oorspronkelijke opzet was dat Staatsbosbeheer als beheerder aan zou treden namens de overheid. Door de financiële misère waarin ons land zich bevindt moet SBB bezuinigen en kan alleen nog meedoen op een commerciële basis, dus tegen betaling. Dat geldt uiteraard ook voor andere gegadigden. De provincie heeft het beheer afgekocht voor een eenmalig bedrag van bijna 7 miljoen euro. Tot in lengte van jaren moeten de beide betrokken gemeenten met dit bedrag uit zien te komen. Binnen enkele maanden zal er een openbare aanbesteding plaatsvinden en dan zal duidelijk worden met wie we, wat beheer betreft, te maken krijgen. Belangrijk is dat niet geld alleen bepaalt wie gekozen wordt, maar zeker ook wie het best met de natuurbelangen om kan gaan. Voor ons is belangrijk dat de keuze valt op een onafhankelijke organisatie die over voldoende kennis van zaken beschikt wat natuurontwikkeling en natuurbehoud betreft.

Intussen zijn er in het meest lastige onderdeel van de Groenzoom, de z.g. Klapwijkse Knoop, het gebied bij de grote rotonde tussen Berkel en Pijnacker, nog een paar kleinere aankopen verricht. Daartoe behoort o.a. de kas van een aquariumplantenkwekerij. Als ook dat gedeelte groen wordt ingericht, krijgen de dieren die gebruik willen maken van de ecologische verbinding door de Groenzoom toch weer wat extra kansen.

Resumerend kun je vaststellen dat er gestaag doorgewerkt wordt aan de inrichting van de Groenzoom, dat ook de natuurontwikkeling daarbij niet vergeten wordt maar dat het succes van het gebied voor een groot deel af zal hangen van de keuze voor de beheerder!

Rotta Natuurwerk, periode 2012/2013

Rien van der Vorm

Het werkseizoen zit er weer op; donderdag 28 maart was de laatste werkdag voor de mensen van Rotta Natuurwerk.

Het winter programma eindigde met een ontvangst van en presentatie voor onze vrijwilligers en de mensen van het recreatieschap (GZH). Dick Hoek gaf namens Rotta Onderzoek een presentatie van zijn broedvogelonderzoek in de Noordoever van de Zevenhuizer Plas in 2012. Rien had een presentatie gemaakt over de werkzaamheden die wij deze winter verricht hebben met elkaar. In totaal is er 1174 uur gewerkt door onze mensen, vanaf de start van het werkseizoen op zaterdag 1 september 2012. De dag werd afgesloten met een maaltijd in het Trefpunt.

Naast de al langer lopende projecten Koornmolengat en Wiebertjes zijn we dit jaar begonnen in het Nessebos en de Noordoever Zevenhuizer Plas. In het Nessebos gaan we proberen de beplanting een natuurlijker aanzien te geven. De aangeplante bomen staan erg dicht op elkaar en er is weinig variatie. Het bos heeft de bestemming natuurbos, dus er is nog genoeg te doen om dit te bereiken. Als proef hebben wij jonge opslag van struiken van elders uit het gebied (Hoekse Park) gehaald en in het Nessebos geplant. Er zijn meidoorn, kornoelje en andere voor vogels belangrijke struiken gebruikt.

In februari is een begin gemaakt met het verwijderen van wilgen uit een rietveld in de Noordoever van de Zevenhuizerplas. Om het rietveld voor de lange termijn te behouden moeten er soms wat bomen kort gezaagd worden. De bomen lopen komende zomer weer uit en in het struweel dat dan zal ontstaan vinden vogels weer een nestplaats. Het grote rietveld hier is op ons verzoek door GZH voor een klein deel gemaaid. In het verleden werd het hele rietveld in een keer gemaaid, wat erg nadelig is voor rietbewonende vogels, zoals de Roerdomp.

De nestkasten in het Schiebroekse Park en de Bleiswijkse Zoom zijn schoongemaakt en waar nodig gerepareerd. Ook alle Steenuilkasten in ons werkgebied zijn gecontroleerd, gerepareerd en er zijn nieuwe kasten geplaatst, Jesse Keyzer gaat het beheer van de kasten in Lansingerland coördineren.

Deze winter hebben wij op verzoek en tegen betaling op twee plaatsen in het buitengebied bij particulieren knotwilgen onderhouden. Ook voor ons werk in het Rottemerengebied ontvangt Rotta een vergoeding. Met deze inkomsten kunnen wij de vereniging en het Trefpunt mede onderhouden.

PADDOCK

ALLROUND CATERING

Uw visie is onze uitdaging

* **CATERING:** broodjes, hapjes, salades en buffetten

* **PARTYRENT:** verhuur van taps, tafels, glaswerk etc.

* **PARTIJEN:** in onze zaal of op een door u gekozen locatie

Paddock Catering
Hoefweg 53 - 2665 CC Bleiswijk
010-5210331

www.paddockcatering.nl

Broedvogels het dak op

Dick Hoek

Steeds meer vogels, die oorspronkelijk op de grond broedden, zoeken het noodgedwongen hogerop: zoals op platte daken in woonwijken en bedrijventerreinen, op dakkapellen in woonwijken en in goten van kassen.

Dakbroeders zijn in Nederland al sinds 1931 bekend, toen Scholeksters in Friesland op een plat dak jongen groot brachten. Daarna werd het lange tijd stil rond de dakbroeders, maar rond 1985 kwamen dakbroeders opnieuw in de belangstelling. Toen vestigde zich de eerste kolonie Visdieven op het dak van de bloemenveiling in Aalsmeer.

Doordat de Vos omstreeks die tijd in de vastelandsduinen verscheen, werden de daar op de grond broedende meeuwen gedwongen om een veiliger plek te zoeken. Ze vonden die o.a. op de Maasvlakte, maar ook op met grind bedekte daken in Scheveningen en Den Haag. In 2010 ging het hier om 700 paar. Inmiddels broeden verspreid door heel Nederland meeuwen op daken. Vanwege overlast (lawaai en vervuiling) wordt dit niet door iedereen op prijs gesteld. In Den Haag verstrekt de gemeente zelfs subsidie voor het nemen van maatregelen tegen meeuwen op daken!

Sommige dakencomplexen kunnen bijzonder rijk zijn aan broedvogels, zonder dat dit overlast veroorzaakt. Een voorbeeld hiervan is de bloemenveiling in Rijnsburg. Uit een inventarisatie van 2004 bleek dat er maar liefst 160 paar verdeeld over 8 soorten broedden, waaronder Scholekster (8), Kleine Plevier (2), Kievit (4) en Visdief (37). (Spierenburg & Verkade 2004) Op de bloemenveiling in Aalsmeer zijn voor de dakbroeders zelfs speciale grindbakken geplaatst, waar in 2004 139 paar Visdieven broedden. Een idee voor de veiling in Bleiswijk of andere grote bedrijfsgebouwen?

In het Rotta-gebied is bij mijn weten nog nooit systematisch onderzoek naar dakbroeders gedaan.

Van Scholekster en Visdief is met zekerheid bekend dat ze ook hier op daken broeden.

Tabel 1 geeft een overzicht van de soorten die in het Rotta-gebied (zie Aves Visum nr. 122, december 2012, blz. 12) op platte daken (kunnen) broeden.

De Scholekster is een bekende dakbroeder; hier op een dak in Schiebroek.
© Dick Hoek

Soort dakbroeder	Aanwezigheid in het werkgebied van Rotta en directe omgeving
Nijlgans	?
Scholekster	o.a. in Hillegersberg, Schiebroek en Ommoord; al jaren verschillende paren.
Kleine Plevier	?
Kievit	?
Kokmeeuw	?
Stormmeeuw	?
Zilvermeeuw	In de broedtijd op veel plaatsen in woonwijken aanwezig. Broeden niet vastgesteld.
Kleine Mantelmeeuw	In de broedtijd op veel plaatsen in woonwijken aanwezig. Broeden niet vastgesteld.
Visdief	Kolonies in Hillegersberg en op het bedrijventerrein Alexander.

Tabel 1: Overzicht (mogelijke) dakbroeders in het Rotta-gebied.

Kent u plaatsen waar vogels zoals meeuwen en steltlopers op daken broeden?

Laat het ons weten: waar, wanneer, welke soort en hoeveel. Tot eind juli kunnen er nog jonge vogels op de daken gevoerd worden. Ook waarnemingen uit het verleden zijn welkom.

Misschien kan er volgend jaar dan wat gericht gezocht en geteld worden. We houden u op de hoogte.

Meldingen doorgeven: dickhoek@planet.nl of 06-51 23 76 29.

Literatuur

- Spierenburg, P, Verkade H. 2004. Bloemen en sterntjes. Dakbroeders op Bloemenveiling Flora Holland, Rijnsburg. De Strandloper 36e jaargang nr. 4: 22-27.

22 juni, 24 uur van de natuur

Zaterdag 22 juni is uitgeroepen tot de 24 uur van de natuur. In het hele land gaan natuurwerkgroepen op pad om zoveel mogelijk soorten te ontdekken. Het gaat dan om alle soorten dus elke liefhebber komt aan zijn trekken. Insecten, vogels, paddenstoelen, planten, wieren, weekdieren, vissen, mijten, spinnen, amfibieën, zoogdieren etc.etc. worden opgezocht en op naam gebracht.

Ook Rotta doet hier uiteraard aan mee! Het zenuwcentrum gedurende de gehele dag is ons eigen Natuurcentrum Trefpunt Rotta. Dit is waarschijnlijk de volle 24 uur geopend. Het programma volgt spoedig op de website en de Facebookpage. Een ding staat vast; het gaat spectaculair worden en velen zullen aangenaam verrast worden door de biodiversiteit in ons werkgebied. Ieder Rottalid kan op zijn of haar eigen wijze een waardevolle bijdrage aan deze dag leveren. Meer informatie over de landelijke inhoud en opzet van deze dag is te vinden op www.waarneming.nl en op de website van de deze dag zelf <http://24urnatuur.nl/>.

Meer informatie over de Rotta activiteiten op deze dag is te verkrijgen bij Jan Mudde, jan.mudde@gmail.com of via 06 - 110 182 25.

Activiteitenkalender juni tot en met september 2013

dag	datum	tijd	locatie	activiteit	doelgroep	info/aanmelden bij
do		10:00-16:00	Trefpunt	wekelijks , werken bij het Trefpunt	Rotta Actief!	Jan Noppers
do	vanaf 5/9	10:00-13:00	op locatie	wekelijks , natuuronderhoud	Rotta Natuurwerk	Rien v.d. Vorm
za		12:00-16:00	Trefpunt	wekelijks , vrije inloop	openbaar	
	3/5 - 28/6	openingstijden Trefpunt	Trefpunt	Tentoonstelling : Over water	openbaar	
vr	28/6 - 6/9	19:00-21:30	KMG	wekelijks wandeling	openbaar	Aad Deurloo
juni						
za	15	08:00-11:00	parkeerplaats molen De Valk Rodenrijs	Natuurwandeling Bergboezem	openbaar	Jaap van Lien, Aad Deurloo
za	15	13:30-15:30	Trefpunt	Waterdieren	Rotta Rangers	Gert Jansen
za	22	00:00-23:59		24 uur natuur. Zie verder website en Facebook	openbaar	Jan Mudde
za	22	08:00-16:00	n.t.b.	Excursie Zouweboezem	leden	Henk Zomer, Jan Kees Hoek
di	25	19:30-22:30	Trefpunt	Ledenavond: Groen- zoom Berkel en Rodenrijs, ontstaan en toekomst	leden	Jaap van Lien
za	29	19:00-21:30	KMG	Eerste wandeling Koornmolengat	openbaar	Aad Deurloo
za	29	12:00-17:00	Trefpunt	Opentuinendag	openbaar	Ad Somers
zo	30	12:00-17:00	Trefpunt	Opentuinendag	openbaar	Ad Somers
juli						
di	2	19:00-22:30	Trefpunt	Jong Rotta avond	Jong Rotta	Jesse Keyzer
di	9	20:00-22:00	Trefpunt	bestuursvergadering	leden	bestuursleden
za	13	10:00-16:00	Trefpunt	Open Imkerijdagen	openbaar	Ad Somers
zo	14	10:00-16:00	Trefpunt	Open Imkerijdagen	openbaar	Ad Somers
za	20	13:30-15:30	Trefpunt	Bloemen, insecten en vlinders	Rotta Rangers	Gert Jansen
di	23	19:30-22:30	Trefpunt	Onderwerp volgt via Nieuwsflits	openbaar	Ad Somers
aug.						
di	6	19:00-22:30	Trefpunt	Jong Rotta avond	Jong Rotta	Jesse Keyzer
za	10	13:30-15:30	Trefpunt	Onderwerp volgt via Nieuwsflits	openbaar	Ad Somers
za	17	13:30-15:30	Trefpunt	Leven in de grond	Rotta Rangers	Gert Jansen
vr	23	vanaf 20:00	Trefpunt	Nacht van de vleermuis	Rotta Onderzoek	Jesse Keyzer
za	24	08:00-16:00	n.t.b.	Excursie Kalmthoutse Heide	leden	Henk Zomer, Jan Kees Hoek
di	27	19:30-22:30	Trefpunt	Aanleg oevervegetatie stroomgebied Rotte	leden	Ad Somers
sep.						
di	3	19:00-22:30	Trefpunt	Jong Rotta avond	Jong Rotta	Jesse Keyzer
wo	4	13:00-15:00	Trefpunt	Struinen	Rotta Kapoentjes	Gert Jansen
vr	6	19:00-21:30	KMG	Laatste wandeling Koornmolengat	openbaar	Aad Deurloo
vr	6	19:30-23:59	Trefpunt	Nachtvlinder nacht	openbaar	Aria van Ballegoie
za	7	09:00-14:00	KMG	Natuurwerk	openbaar	Rien v.d. Vorm
di	10	20:00-22:00	Trefpunt	bestuursvergadering	leden	bestuursleden
za	14	13:30-15:30	Trefpunt	Onderwerp volgt via Nieuwsflits	openbaar	Ad Somers
za	21	10:00-12:30	LBB	Natuurwandeling Lage Bergse Bos	openbaar	Aad Deurloo
za	21	13:30-15:30	Trefpunt	Vruchten en zaden op reis	openbaar	Gert Jansen
di	24	19:30-22:30	Trefpunt	Lezing Ellen Beckmann over vogels van Gambia	leden	Ad Somers
za	28	08:00-16:00	n.t.b.	Excursie Ankeveense Plassen	leden	Henk Zomer, Jan Kees Hoek

Actueel Rotta-nieuws

Het meest actuele Rotta-nieuws vindt u op de website www.rotta-natuur.nl, bij het tabblad "agenda". Hier is ook verdere informatie over de activiteiten te vinden. Even de activiteit aanklikken in de agenda en u weet alles wat u weten moet!

Toelichting activiteitenkalender

In de activiteitenkalender staan de activiteiten voor het komend kwartaal die bij het ter perse gaan van dit nummer bekend zijn. Kijk op de website voor de meest actuele informatie. Hebt u geen internet, of na het raadplegen van de website nog vragen? Neem dan contact op met de persoon die bij de activiteit vermeld staat.

Neem bij wandelingen en excursies altijd uw verrekijker mee. Eventueel is er een verrekijker te leen mits u dit tijdig aangeeft. Stem schoeisel en kleding af op het te bezoeken terrein en het weer. Bij deelname aan Rotta Actief! en Rotta Natuurwerk is het verstandig om vooraf even contact op te nemen om kleding en schoeisel af te stemmen op de te verrichtten werkzaamheden.

Bij auto-excursies rijden we zoveel mogelijk met elkaar mee. We streven er naar passagiers zo gelijk mogelijk te verdelen over de beschikbare auto's. Benzinekosten worden door alle inzittenden gedragen. Passagiers betalen per persoon € 0,10 per gereden kilometer, ongeacht het aantal inzittenden. Als iemand per se met de eigen auto wil rijden, en daardoor geen passagiers heeft, zijn de benzinekosten geheel voor eigen rekening. Chauffeurs die passagiers meenemen moeten een inzittendenverzekering hebben afgesloten. Consumpties en entreegelden zijn voor eigen rekening.

Doelgroepen

Openbaar	leden en niet-leden zijn van harte welkom, aanmelden niet nodig.
Ledenavond	alleen voor leden en donateurs, aanmelden niet nodig.
Cursus	alleen voor cursisten, dus vooraf aanmelden en betalen.
Rotta Onderzoek	inventariseerders en mensen met interesse voor onderzoek aan flora en fauna
Rotta Actief!	de werkploeg op donderdag, leden en niet-leden mogen meehelpen.
Rotta Natuurwerk	leden en niet-leden kunnen mee komen werken in de natuur, aanmelden niet nodig.
Rotta Varia	leden en niet-leden zijn van harte welkom, aanmelden niet nodig.
Rotta Kapoentjes	leden en niet-leden tussen 4 t/m 6 jaar zijn welkom, aanmelden vooraf noodzakelijk, vol is vol.
Rotta Rangers	leden en niet-leden tussen 7 t/m 12 jaar zijn welkom, aanmelden vooraf noodzakelijk, vol is vol.
Jong Rotta	leden en introducees vanaf 13 jaar zijn welkom, aanmelden niet nodig.
Wandeling	leden en niet-leden zijn welkom, aanmelden niet nodig.
Excursie	alleen leden, vooraf aanmelden, uiterlijk drie dagen voor de datum.
Weekend	alleen leden, vooraf aanmelden noodzakelijk, zie instructies bij weekend.

Locaties, informatie en aanmeld-adressen indien vooraf aanmelden nodig is

Afkorting	Plaats/gebied	Informatie bij	e-mailadres	Telefoon
BZ	Bleiswijkse Zoom	Aad Deurloo	a.j.deurloo@gmail.com	06 - 410 435 62
EDP	Eendragtspolder	Jan Mudde	jan.mudde@gmail.com	06 - 110 182 25
HBB	Hoge Bergse Bos	Aria van Ballegoie	ariavanballegoie@gmail.com	010 - 455 22 61
KMG	Koormolengat	Aad Deurloo	a.j.deurloo@gmail.com	06 - 410 435 62
LBB	Lage Bergse Bos	Rien van der Vorm	rienvandervorm@hetnet.nl	079 - 593 12 62
ZHP	Zevenhuizerplas	Aad Deurloo	a.j.deurloo@gmail.com	06 - 410 435 62
Rotta Actief!	Trefpunt Rotta	Jan Noppers	jannoppers@gmail.com	010 - 418 47 76
Rotta Kapoentjes	Trefpunt Rotta	Gert Jansen	jansen.gert@gmail.com	010 - 511 57 20
Rotta Rangers	Trefpunt Rotta	Gert Jansen	jansen.gert@gmail.com	010 - 511 57 20
Rotta Onderzoek	diverse locaties	Jesse Keyzer	jessekeyzer@gmail.com	06 - 385 953 04
Jong Rotta	Trefpunt Rotta	Jesse Keyzer	jessekeyzer@gmail.com	06 - 292 098 09
Rotta Varia	Trefpunt Rotta	Ad Somers	rottavaria@gmail.com	06 - 39 32 11 13
Rotta Natuurwerk	diverse locaties	Rien van der Vorm	rienvandervorm@hetnet.nl	079 - 593 12 62

Excursies en weekenden, informatie en aanmelden bij

Henk Zomer	h.zomer5@upcmail.nl	010 - 455 10 20
Jan Kees Hoek	j.k.hoek@versatel.nl	010 - 418 10 31

Vertrekpunten wandelingen, tenzij anders aangegeven

BZ	parkeerplaats bij restaurant 't Zeeltje, Kooilaan 3, 2665 KR Bleiswijk
EDP	parkeerplaats bij Zevenhuizerplas, Middelweg, Zevenhuizen
HBB	parkeerplaats Outdoor Valley, Hoeksekade 141, 2661 JL Bergschenhoek of Trefpunt Rotta
KMG	brug over de Hennipsloot bij restaurant De Roerdomp, Tweemanspolder 12, 2761 ED Zevenhuizen
LBB	bij restaurant 't Hoekse Hout, Bergse Bosdreef 6, 2661 GN Bergschenhoek
ZHP	bij restaurant De Strandgaper, Strandweg 1, 2761 DM Zevenhuizen

Kijk voor de meest actuele stand van zaken altijd op de website! <http://www.rotta-natuur.nl/content/view/329/63/>

Indien onbestelbaar retour: Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

MB 55 Middelste Bonte Specht © Chris van Rijswijk

MB 56 Kleine Bonte Specht © Chris van Rijswijk

Mystery bird

Chris van Rijswijk

MB55 en MB56 zijn twee spechten, twee bonte spechten. Dat het spechten zijn zie je aan de stevige maar puntige snavel en het leunen op de staart. Bij de eerste foto valt dat niet zo op, maar bij de tweede foto wel. Als je een specht in de hand hebt, voelt de staart erg hard aan, harder dan bij andere vogels. Dat beide spechten bonte spechten zijn, zie je aan de combinatie van rode, witte en zwarte veren. MB55 is een Middelste Bonte Specht (*Dendrocopos medius*). Niet eenvoudig te herkennen, maar de zachte rode kleur op de onderstaartdekveren en de zwarte nekvlek, die niet aansluit aan de snavel en het achterhoofd, maken de determinatie rond. De Middelste Bonte Specht heb ik al eens eerder als mystery bird mee laten doen. MB56 is nog lastiger. Het betreft een Kleine Bonte Specht (*Dendrocopos minor*). Het kleine formaat -nauwelijks in te schatten op de foto- en het rode petje maken het een mannetje Kleine Bonte Specht.

Bedankt voor alle inzendingen.

Bijgaand 2 nieuwe foto's. Je kunt je oplossing naar mij mailen (cdvrijswijk@gmail.com) of zelf de antwoorden onthouden. De oplossing staat in het volgende nummer. Kijk ook eens op mijn website: www.birdshooting.nl
Succes...

MB 57 © Chris van Rijswijk

MB 58 © Chris van Rijswijk